ТИША

Притча

© Український переклад. В. Й. Шовкун, 1992.

Дрімають гірські верхівки,
Тиша в долинах, печерах і на скелях.
Алкман

"Послухай-но,— сказав Демон,
Поклавши руку мені на голову,-
Край, про який я тобі розповім, це похмура долина у Лівії,
Понад берегами річки Заїри,
І нема там ані спокою, ані тиші.

Води річки мають шафраново-хворобливий колір
І не течуть до моря,
А вічно пульсують під малиновим оком сонця,
Тремтять і здіймаються хвилями.
На багато миль попід грузькими берегами річки
Тягнеться бліда пустеля велетенських білих лілей,
І зітхають вони, бо їм сумно в цій глушині,
І простягують до неба довгі, моторошно-білі шиї,
І одвічно кивають головами.
І линуть від них дивні шерехи,
Мовби вони шепочуться між собою,
Шерехи, схожі на дзюркотіння підземних вод.
І зітхають лілеї, бо їм сумно в цій глушині.

Але існує межа їхньому царству —
Темний, дрімучий, високий ліс.
Там, наче море навкруг островів,
Постійно хвилюється низенький підлісок,
А в небі — жодного подмуху вітерцю.
І високі правічні дерева розгойдуються з давніх-давен,
І шумлять листям, і тріщать гіллям,
І з їхніх верхів'їв крапля за краплею

Скапує одвічна роса.
А там, де вони входять у землю корінням,
Дивні отруйні квіти звиваються, мов у тривожному сні.
А вгорі з шумом і свистом Сірі хмари одвіку плинуть на захід,
До вогненного урвища обрію, з якого вони скочуються водоспадом.
А в небі — жодного подмуху вітерцю.
І на берегах річки Заїри
Нема ані спокою, ані тиші.
То була ніч, і дощ падав;
І падаючи, він був дощем,
А упавши, на кров обертався.
І стояв я в болоті серед високих лілей,
І дощ мочив мені голову —
А лілеї сумно-сумно зітхали,
Горді навіть у розпачі.

Аж раптом виплив на небо місяць крізь мертвотно-блідий туман,
І був він темно-червоний.
А мій погляд упав на величезну сіру скелю,
Що височіла над річкою,
Осяяна жовтим місячним світлом.
І скеля була висока і сіра з мертвотним відтінком —
Та скеля була мертвотно-сіра.
І побачив я літери, висічені на ній,
І пішов я через болото між водяними лілеями,
Щоб наблизитися до берега
Й прочитати літери на стіні скелі.
Але розгледіти мені їх не вдалося.
І я вже хотів повернутися назад у болото,
Коли місяць засяяв ще яскравішим червонястим світлом,
І я обернувся і знову глянув на скелю
І на висічені там літери —
І ті літери були РОЗПАЧ.

І я подивився вгору,
І там стояв чоловік на вершині скелі;
А я сховався між водяних лілей,
Щоб підглянути за діями того чоловіка.
І мав він гордий вигляд, і був високий
І завинутий
Від плечей до ступнів у давньоримську тогу.
І обриси його постаті були невиразні —
Але риси його обличчя були рисами божества;
Бо мантія ночі,
І туману, і місяця, і роси
Залишила його обличчя відкритим.
І його чоло променилося розумом,
А в очах палахкотіла тривога;
І в кількох зморшках, що мережали його щоки,
Я прочитав притчі журби, втоми й зневіри в людстві
І тугу за самотою.
І чоловік сів на скелі, й підпер рукою голову,
Й подивився на навколишню пустку.
Він подивився вниз на дрібний, неспокійний підлісок,
І вгору на високі правічні дерева,
І ще вище на шумливе небо,
І на темно-червоний місяць.
А я лежав зовсім близько, ховаючись за лілеями,
І спостерігав за діями того чоловіка.
А він тремтів від самотності;
І ніч наближалася до світанку,
А він сидів і сидів на вершині скелі.

І чоловік відвернув погляд від неба
І подивився на сумну річку Заїру,
І на жовто-мертвотні води,
І на бліді легіони лілей,
І почав він дослухатися до їхніх зітхань
І до шепотіння, яке від них линуло.

А я лежав зовсім близько в своєму сховку
І стежив за діями того чоловіка.
А чоловік тремтів від самотності;
І ніч наближалася до світанку, а він сидів і сидів на скелі.

Тоді знову я рушив у глиб болота
І розчинився в далечі посеред пустки лілей,
І я покликав гіпопотамів,
Які жили поміж папороттю,
В глухих закутнях того болота.
І гіпопотами почули мій поклик
І прийшли з бегемотом до підніжжя скелі.
І заревли гучно й жахливо, а місяць сяяв у небі.
І я зачаївся неподалік у своєму сховку
І спостерігав за діями того чоловіка.
А він тремтів від самотності;
І ніч наближалася до світанку, а він сидів і сидів на скелі.

І тоді прокляв я стихії громовим прокляттям,
І страшна буря зібралася в небесах,
Де перед тим не було жодного подмуху вітру,
І небеса зблідли перед могуттю бурі,
І дощові краплі впали на голову того чоловіка,
А річка збурилася повінню
І від горя забіліла шумовинням,
І лілеї кричали в своєму ложі,
І ліс тріщав під натиском вітру,
І гуркотів грім,
І палахкотіли блискавиці —
І скеля двигтіла й розгойдувалась.
А я лежав неподалік у своєму сховку
І стежив за діями того чоловіка.
А він тремтів від самотності;
І ніч наближалася до світанку, а він сидів і сидів на скелі.

І розгнівався я тоді і прокляттям тиші
Прокляв річку, лілеї, вітер, і ліс,
І небеса, і грім, і зітхання лілей,
І, ставши прокляті, вони притихли.
І місяць перестав дертися вгору по небесній стежці,
І грім завмер,
І не спалахували блискавиці,
І зависли в нерухомості хмари,
А води опустилися до свого рівня, але не нижче,
І перестали розгойдуватися дерева,
І лілеї більш не зітхали,
І вже не чулося їхнього шепотіння,
І жодного звуку чи шереху не долинало крізь неозору пустелю,
І я подивився на літери, висічені на скелі,
І вони змінилися,
І вони були тепер ТИША.

І мій погляд упав на лице того чоловіка,
І було воно сіре від жаху.
І він рвучко відірвав голову від долоні,
І звівся на ноги, і стояв на скелі, дослухаючись,
Та не чулося жодного звуку в неозорій безмежній пустелі;
І літери на камені були ТИША.
І той чоловік здригнувся,
І відвернув обличчя,
І швидко подався геть,
І я вже більше його не бачив".

Справді чудові легенди можна знайти в книгах Магів,
У книгах, окутих залізом і сповнених прадавнього смутку.
Є там дивовижні історії про Небеса,
І про Землю, і про могутнє море,
І про Духів,
Які панували над морем і над Землею, і над високими Небесами.
Багато мудрості таїлося й у висловлюваннях Сивіл;

А скільки священних слів було почуто в давнину під тьмяним листям,
яке тріпотіло навкруг Додони!
Але, клянуся Аллахом,
Ту притчу, яку розповів мені Демон,
Сидячи поруч мене в затінку могильного каменя,
Я вважаю найчудеснішою з усіх!
І коли Демон закінчив свою розповідь,
Він упав у розкриту могилу, з якої й вийшов,
І засміявся.
А я не міг засміятися з Демоном,
І прокляв він мене за те, що я не міг сміятися.
Тоді рись, яка вічно живе в могилі,
Вийшла зі свого сховку
І лягла у Демона біля ніг,
Невідривно дивлячися йому в обличчя.